

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 39. De Calchaquinensi bello.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

rum inter eos populos ortatum, quorum una factio, ab hostibus suis sibi timens, per nuncios auxilium ab Acaraguanis Neophytis nostris petatum cum misisset, ab Sociis benevolè excepti, non sine spe auxiliorum dimissi sunt. Aderat Provincialis, dum hæc gererentur; qui in omnem aditum dilatandi Christiani imperii intentus, delectu Sociorum & Neophytorum habito, summâ celeritate expeditionem adornari iussit. Potissima accelerandæ rei causa erat timor, ne Mamaluci his populis devictis per eam partem (uti deinde fecere) Neophytos nostros invaderent. Volebat ipse Provincialis eò ire; sed Patres dissuasere, aëntes non videri è totius Provinciæ bono, si tanto re descriptimini exponeret. Quia verò difficillima expeditio hominem peritum exigebat, Claudius Ruiërius, comitantibus quatuor Sociis, eò missus est, cum mandatis, ut perspecto rerum statu, relictis in ea regione aliquot Sociis, novorum oppidorum fundamenta jaceret. Iter fuit adverso flumine ingentibus saxis impeditissimum: præterea viatici parcitas, pluviosa tempesta, & adventitiæ aquæ, non parum Sociorum desideria retardavere. Pervicere tamen omnia obstacula, donec ad primos Ethnicorum vicos pervenirent: quorum facile princeps erat Mburva, tantæ autoritatis Casiquius, ut Mamaluci ejus terras non alio quam regni nomine designare olim solerent. Mburvæ filius Tataëndius, cognito & non approbato Sociorum adventu, cum numerosa Ethnicorum armatorum manu obviam factus, hostilem animum statim expromens, imperat, ut retrocederent. Quo non impetrato, percitus furore, adverso flumine renavigans, populares suos quanto numero potuit, ad excipiendos hostiliter Neophytos, in aliorum auxilium vocatos, armari jubet; adventantesque tantâ procacitate excepit, ut palam jactitaret violentas se manus injecturum Patribus & Neophytis, nisi reverterentur. Comites verò ejus vociferabantur, vinum jam confectum esse, quo eorum funera solemniter convivio celebrarent. Quibus verbis irritati Neophyti, arma expediens, tanto impetu in pernicaces involavere, ut plerosque, non sine sanguine, ad fugam compulerint. Trecenti tantum in manus venire, qui ad oppida nostra & Fidem Christi traducti, aliquod solatium infelicis expeditionis fecere. Nec feliciter res acta est in Calchaquini bello.

SINISTRAM adversi Paranz ripam Calchaquini insident, in tygrum & leonum præliis innutriti, vicinis æquè Indorum populis ac Hispanis infesti, terrorem longè lateque ferociâ, quam numero, formidabiliores spargebant. Sed præsertim Sanctæ Fidei Hispanorum urbi infensi erant, in quorum villas & pecora quotidie grassabantur, post rapinas, trucidationes, ac incendia, nullo, quam ferocitatis jure, quidquid lubebat, ab civibus exigentes: adeo ut non tam vexata quam oppressa civitas videretur. Ad hos domandos, Boni-aëris Prætor quantam potuit Hispanorum amicorumque Indorum manum cum contraxisset, sexcentos etiam Neophytos ex novis Societatis oppidis in subsidium ad se mitti postulavit. Nam superiori anno expugnata Caracararum palus, Neophytorum nostrorum ope spem fecerat, Calchaquinos rebelles per eosdem vinci posse. Petrus Romerus & Alfonso Arias, Socii impigri, jussu majorum milites comitati, ardua quæque in ita & reditu per plusquam trecentarum leucarum iter perpessi sunt. Tanto subsidio lætus Prætor, explicatas copias in hostium fines invexit. Verum ipse Belgici belli quam Barbari peritior, opportuni consilii negligens, omnia ad legitimæ militiæ rigidam normam exigebat: existimabatque fore, ut Barbari ordinatam in aciem prodirent, pugnarentque. Sed hi, exploratis nostris viribus, more suo, arundinetis inacces-sibilibus se passim tutantes, nostros milites fame & morâ fatigavere, Prætorisque militiæ artes barbaris moribus eludere. Inter has moras tamen trecenta circiter capita hostium in manus Neophytorum nostrorum venire, quorum plerique Prætori traditi, quaecumque rei malè gestæ solamen attulere. Nec nostro Romero optima præda defuit. Orabat ipse, pro more, intempestâ nocte Deum sub dio genibus flexis, quem cum eadem hora tribus noctibus continuis perspexisset miles Hispanus, qui animam totis triginta annis nullo Sacramento expiari curaverat, sensit se moveri ad meliorem frugem; quare noctis beneficio usus, immenso doloris sensu externis

*Claudius
Ruiërius ex-
peditioni
præficitur.*

Mburva.

*Tataëndius
ferocius.*

*Trecenti re-
ducuntur.*

**CAPUT
XXXIX.**
*De Calcha-
quini bello.*

*Calchaqui-
norum mors.*

*Prætoris ar-
tes bellica
elusa.*

*Trecenti ca-
piti.*

*Hispani ho-
minu con-
versio.*

signis

signis expresso, præteritæ vitæ scelera confessione eluit. Dimissis copiis, iterum Romerius ad Boni-aëris portum perrexit, unde postliminiò rediens, arma multa pro defensione Neophytorum ab Magistratibus impetrata, ad nova Urvaicæ & Paranaë oppida destinavit.

CAPUT

XL
De residuis
rebus ad
Paranam
& Urvaicam
gestis.

Venenum.

Impietas ca-
sigura.

Adolescens
salubriter
baptizatur.

Parthenius
Sodalis pu-
nicus.

AD Paranam & Urvaicam, magnâ Sociorum curâ, transmigratorum coloniæ reedificabantur, in quarum templa, solemnî pompâ, Provincialis Venerabile Sacramentum intulit. In Divi Ignatii ad Paraquarium oppido Petrus Bosquerus & Philippus Viverus, quòd suo officio fungentes impudicos aliquorum mores castigaret, in nonnullorum offensionem incurrere; qui collatis capitibus de utroque maectando consilia agitantes, primùm ausi sunt Philippo Vivero cum cibo venenum præbere, à cuius cibi maxima parte nauseabundus abstinens, mortem, sed non morbum, evitavit. Bosquero verò in ipso Sacrosanctæ Missæ Sacrificio toxicum cum vino datum est, indubiè lethale futurum, nî optimus Pater, conspecto noti liquoris turbido colore, colari iussisset. Indicio utriusque maleficii accepto, in reos delictum falsos paternè animadvertum est. Mulier, liberratis avitæ cupida, binos Neophytos, lenociniis seductos, è Sanctæ Annæ novo oppido in patriam secum abducens, in itinere ab feris discerpta interiit. Eadem penâ multatus, in altero Divi Ignatii ad Paranam oppido, puer Missæ Sacrificio festo die adesse renuens. Ex Sancti Josephi incolis unus Dòminico die serviliter in agro laborans, viperæ morfu, post expiatum scelus, animam exhalavit. Adolescens æger Sacerdoti nostro ad se accessito narravit, à fœdissimis dæmonibus per somnium in foveam, ignes evomentem, protractum fuisse, & cum nihil propius esset, quàm ut in eam protruderetur, ab formosissimo juvene fuisse liberatum, aënte, Dei misericordiâ id beneficium collatum fuisse, ne æternùm periret. Interrogatus à Patre, num sibi conscius esset lethalis culpæ? cum negando respondisset, diligenti factâ præteritæ vitæ indagine, repertum est, eum non fuisse baptizatum, quòd putavisset asperisionem aquæ benedictæ, ante solemne Sacrum diebus Dominicis usurpari solitam, ad Baptismum sibi sufficisse: baptizatus animi quietem, morum compositionem, & corporis valetudinem recepit. Parthenius Sodalis, inter Conceptionis oppidanos Christianis moribus diu excellens, & cum propriarum deinde virtutum æstimator nimius, eò superbix devénit, ut ab Sodalitio expelli debuerit; quo præsidio destitutus, projecto, quod ante gestare solebat, rosario, nemus ingrediens, laqueo, ut ex indiciis creditum est, sibi galam fregit. Provincialis post inspectionem utriusque fluvii, computans Baptismos à Patribus turbatissimis temporibus factos, reperit sex mille & quadringentos mortales ab Paranensibus Sociis, & ab Urvaicensibus quinquies mille & ducentos, sacro Fonte fuisse immerfos. Ordinatis denique rebus, anno ad finem vergente, ad portum Boni-aëris renavigavit, Franciscum Diastanium, è procuratione Romana reducem, tandem excepturus. Cujus ego Procuratoris rationes, pro colophone rerum sub Didaco Boroa gestarum, non illibenter expendam.

CAPUT

XLI
De procu-
ratione
Francisci
Diastanii.

Diplomata
Pontificia.

Et Dona.

FRANCISCUS Diastanius, expeditis Madriti plerisque negotiis, ubi Romam appulit, facillè ab Mutio Vitellesco Generali delectum Sociorum per Provincias fieri impetravit: Romana, Neapolitana, Mediolanensis, Sardica, Flandrobèlgica, Gallobèlgica, Hispanicæ pleræque selectissimos concessere. Urbanus Octavus, aliquot Diplomata ei tradi voluit, quorum uno potestatem faciebat Indis, Æthiopicis, Ibridisque, in his terris degentibus, ab Septuagesima, ut vocant, usque ad octavam diem post festum Corporis Christi, satisfaciendi Ecclesiastico præcepto, jubenti Christianos omnes in festo Paschatis communicare. Altero exagitabat abactores Indorum, vetans, ne quis quovis pretextu auderet aut Ethnicos, aut Neophytos in servitutem abigere, transgressoribus anathemate percussis. Corpus Divi Epimachi Martyris, eodem Pontifice concedente, accepit. Qui Pontifex, memor privatæ olim cum Josepho Oregio amicitix, non putavit ab Suprema in terris Potestate alienum, sacra dona, non sine testificatione voluntatis suæ, nominatim ei

transmittere.